

Anno 1957

**Trā-rā-rā-buff-ārā! Mārtiņš Zīverts Austrālijā – Priecīgi rādīt un
rādīties – Nedaudz vārdos – Es caur savu objektīvu ņemu dabu
– beigtu, dzīvu...**

Dramaturgs Mārtiņš Zīverts viesojas Austrālijā 1957. gadā. No kr. – Mārtiņš Zīverts, dzejnieks Teodors Tomsons un Lūcija Bērziņa. Attēls no SLT arhīva.

TRĀ-RĀ-RĀ-BUFF-ĀRĀ! MĀRTIŅŠ ZĪVERTS AUSTRĀLIJĀ

Citēšu savu rakstīto gadus vēlāk *Jaunajā Gaitā*, Nr. 204:

Es vairs nesaņemu daudz vēstuļu. Starp rēķiniem, pasūtīnātām un nepasūtīnātām avīzēm un neskaitāmām reklāmu lapām tikai pa retam iemaldās kāda personīga vēstule. Es arī nesūdzos, jo uz nesaņemtām vēstulēm nav jāatbild. Viena tāda personīga vēstule reizē ar elektrības rēķinu pienāca no JG redaktora Mārtiņa Lasmaņa:

“Redzi tā,” viņš raksta, “pirms kāda gada man teātrnieki Rīgā apsolīja rakstu par to A. Zariņa Zīverta grāmatu (LaRA, 1993), tā sacīt, skatoties no Rīgas puses. Apsolīja, bet nesūtīja, gaidīju ilgi un velti. Ļoti negribētos, ka šī grāmata paliktu nepieminēta JG. Protams, tādai parastai recenzijai nu ir daudz par vēl. Mana doma un lūgums: varbūt Tu laipni uzņemtos uzrakstīt kaut ko, kas Tev uz sirds sakarā ar šo grāmatu, kādus iespaidus, kādas atmiņas, kādus vērojumus... pirms šī gada beigām.”

Kaut arī es par Mārtiņa vēstules saturu neko nepriecājos, tad vismaz tā bija džentlmeniska. Elektrības komisija savā vēstulē ar savu parasto taktu lika man saprast, ka, ja es līdz mēneša beigām nesamaksāšu \$323, tad ir laiks iepirkt supermārkētā svecēs.

Dievs, ko es atcerējos par Zīverta braucienu uz Austrāliju, proverbiālais kaķis varēja aiznest uz astes! Tas bija tik sen. Jā, es biju šīs turnejas aculiecinieks, bet tāpat kā visi Sidnejas latviešu teātra laudis, izņemot Gulbergu pāri, mēs stāvējām perifērijā. Teātra palīdzība tika meklēta tikai tad, kad turneja jau bija noorganizēta.

Bija jādabū rokā grāmata. Tā atradās vēl neizsaiņota grāmatplauktā – “Mārtiņš Zīverts Austrālijā” un sarakste izdodot lugas ar Dagnijas Grestes (A. Zariņa meitas) zīmēto iekārtoto vāku un Viļa Motmillera fotogrāfijām. Es to izlasīju ar augošu interesi un reizē ar skumjām, it kā es būtu izstaigājis latviešu kapsētu Rukvudā un apstājies pie katra otrā kapakmeņa. Tik daudz, tik daudz no minētajām personām nav vairs mūsu vidū, ieskaitot pašu Zīverta pasākumu organizētāju un grāmatas sastādītāju, žurnālistu Aleksandru Arvīdu Zariņu un Mārtiņu Zīvertu.

Sidnejas latviešu sabiedrība ir bijusi bagāta ar daudziem spējīgiem un pašaizliedzīgiem darba rūķiem. Zariņš ir bijis viens no tiem, bet viņa darba lauks un atstātais mantojums ir tālu pārsniedzis Austrālijas robežas. Viens no Zariņa daudzajiem darba laukiem ir Austrālijas Latvieša redaktora amats Sidnejā. Gadiem

ilgi viņš ir bijis klāt visos Sidnejas sabiedriskajos notikumos un tos aprakstījis, intervējis ļaudis, devis izsmelošas Kultūras dienu un Teātru festivālu, Jaunatnes dienu reportāžas. Maizes darbā viņš strādā par ķīmiķi Sidnejas atomlaboratorijā. Triju bērnu tēvs. Sabiedrisks darbinieks, Kultūras Fonda sekretārs, Austrālijas Preses biedrības priekšnieks. Malēnietis ar cietu galvu, ciešiem uzskatiem. Kādu dienu viņš man saka: "Zini, man ir dažkārt grūtības ar gažumzīmēm." "Kāpēc?" es prasu. "Es tās nedzirdu. Es esmu malēnietis". Es neesmu malēnietis, tāpēc nezinu, vai viņš muld, vai runā taisnību. Katrā ziņā Arvīds, kā viņu visi parasti sauca, izņemot mani, (es esot vienīgais, kas viņu godājis par Aleksandru) bija neparasts cilvēks, kā jau pieklājas tādām, kas dzimis 1918. gada 18. novembrī.

Zariņa publicētās intervijas mani kaitināja. Viņam bija nejauks nikis tās sagrozīt. Vismaz manējās. Vispirms viņš atsūtīja listi ar jautājumiem, bet tad atbildes sagrozīja pēc sava prāta (gan saglabājot autora domu), aprakstot neesošas situācijas un bez mazākās vērības individa runas un izteiksmes veidam. Tā intervijas ar mani, kur atkārtotā runa ir likta pēdējās un ievietotas viņa rakstu krājumā "Bites un Bumerangs", ir Zariņa fantāzijas auglis. Es tā neesmu teicis. Es tā nerunāju. Lai lietu padarītu vēl ļaunāku, viņš ieraksta vienā no intervijām, ka mana mašīna dūmodama pazudusi ap stūri. Nekauņa tāds! Viņam nepietiek, ka viņš sagroza manus vārdus, viņš sāk nonievāt arī manu mantu! "Paklausies, Zariņ!" es viņam saku, "manas mašīnas blīvēm nekas nekait! Kāpēc tu tā dari?" Viņš tikai nosmejas. Gribot pataisīt intervijas interesantākas. Kā jau teicu: malēnietis ar cietu galvu!

Man gadījās vienreiz viņu redzēt kādās privātās viesībās, aizrautīgi maršējot apkārt istabai un pūšot iedomātā taurē. Patiesībā viņš bija vesels pūtējorķestris. Trā-rā-rā-buff-ārā-rā! Tas bija Zariņš, ko es nepazinu. Viņš bija lielisks! Es to minu tāpēc, ka, vienalga kas tas arī nebija, Zariņš to darīja no sirds un ar pilnu atdevi.

Kā viņš pats raksta, ideja par M. Zīverta turneju Austrālijā viņam radusies, lasot Londonas Avīzē par Zīverta trupas izrādēm Anglijā. Sazinājies ar Sidnejas latviešu teātra aktieriem, bijušo Nacionālā teātra aktrisi Litu Zemgali, Kārli Gulbergu un, saņēmis viņu principālu piekrišanu piedalīties, Zariņš 1955. g. 21. jūnijā raksta Zīvertam uz Zviedriju.

Mārtiņam tiek piedāvāts atmaksāts brauciens ar kuģi, 4 mēnešu atalgojums, brīva uzturēšanās. Pati turneja ilgta 1 mēnesi. Varētu uzstāties 12 reizes. Algu maksātu pa turnejas laiku vēl 3 aktieriem. Virsatlikumu dalītu uz 4 daļām. Referātu ienākumi paliek Zīvertam. Organizācijas darbu veiks Zariņš par brīvu. No Zīverta vajadzīgas divas lugas. Atliek gaidīt, ko teiks Zīverts.

Zīverts atbild, ka priekšlikums ir diezgan patraks, bet tā kā trakas lietas man allaž patikušas, tad es bez kādas domāšanas saku "alright". Tas, protams, teikts principā.

Tai laikā Zīverts vēl ir bezpavalstnieks un strādā kā naktskasieris Stokholmas satiksmes sabiedrībā. Viņš var saņemt bezalgas atvaļinājumu. Piedāvā divas lugas: "Grēcinieku iela" un vēl neuzrakstīto "Pēdējā laiva". Tās nosūtīs K. Gulbergam, kas veiks iestudējumu priekšdarbus.

Tajā pašā laikā viņš ievāc ziņas arī par minētajiem aktieriem: "...par Gul-

Sidnejieši kopā ar Mārtiņu Zīvertu *Dunājos* (Aleksandra Zariņa mājās), Sidnejā, 1957. g. feb. vai martā.

Sēž priekšā no kr. – Māriņe Nice, Valentīns Bikše, Gaida Krīva, Īrisa Akmeņkalne. Otrajā rindā sēž – Mārtiņš Zīverts, Kārlis Nīcis, Aleksandrs Zariņš (?), Teodors Tomsons, Ādams Dukāts; aiz viņa Eduards Šmugājs, Alberts Priedītis, neatpazīts, Anita Priedīte, Lūcija Bērziņa, Šmugāja un Eduards Polikevičs. Stāv – Lita Zemgale, Kārlis Gulbergs, Imanta Sveiļa kundze, Imants Sveilis, neatpazīta.

Attēls no A. Zariņa personīgā arhīva.

Man par pārsteigumu tās ir dažas latviešu teātra trupas, kas manu (...) organizēšanas darbu uzskata par privātu lietu, ar kuŗu gribot tikai sevi parādīt. Sidnejas teātris “domā”, ka vislabāk braucienu varētu organizēt visi teātri kopā, un Jūs iestudētu lugas ar visu pilsētu aktieriem. Manisprāt tā ir tukša, nerealizējama runāšana un parastās teātrnieku intrīdziņas.”

Ne Zariņam, ne Gulbergiem par SLT reakciju nevajadzēja brīnīties. Teātrnieki jutās apvainoti un apbižoti. Es piedalījos sapulcē, kuŗā asi uzbruka Gulbergiem. (Visniknāk abus “Dūdeļus” ņēma priekšā par aizmugurisko rīcību Uģis Kaupmanis: “Ak, jūs esat atklājuši Zīvertu.”) Vienā elpas vilcienā SLTniekiem viņa pašu locekļi saka, ka viņa līdzdalība turnejas rīkošanā nav vēlama, otrā – aicina piedalīties izrāžu tehniskajos darbos, dot gaismas ķermeņus, gaismot, pārdot biļetes utt. Bet, kā jau bija paredzams, pret Zīvertu neviens negribēja nostāties, un visi ansambļi turnejai izrādīja vislielāko pretimnākšanu.

Zīverts 1957. gada 4. janvārī ar kuŗi Orcades atstāj Londonu un 2. februārī iepeld Sidnejas ostā. Izbraukšana nav notikusi bez pārbaudījumiem. Austrālijas vīzu Stokholmā Zīverts saņem tikai 40 minūtes pirms vilciena atiešanas. Šodien daudz ceļojošiem cilvēkiem par tā laika “falšiem” pieņēmumiem un ignoranci atliek tikai pasmaidīt. Tā arī Zīvertam jāiziet grūtais mācību ceļš: beidzamajā brīdī atklājas, ka vajadzīga arī atpakaļ biļete un drošības nauda. Viņu finansē I. Dziļleja un L. Silīņš.

Turneja sākas 22. februārī Austrālijas galvaspilsētā Kanberā ar “Lielās

Grēcinieku ielas” pirmizrādi. Lugu sagatavojis K. Gulbergs. Dekorators ir U. Āboliņš. Otrā izrāde notiek Sidnejā, bet autors, kam jātēlo Tētiņš, ir saslimis, viņu ar eksemplāru rokā aizvieto dekorātors Dž. Krīvs. Ņ. Luce AL cita starpā raksta:

“Ievērojot, ka Dž. Krīvs min skatuves dēļus pirmo reiz (pat bez mēģinājuma), jāapbrīno liels miers, kādā viņš veica lomu trešajā cēlienā un jāpriecājas par viņa noslēpto tēlotāja dzirksteli.” (Luce Ņ. Grēcinieku iela Sidnejā. AL, 1957. g. marts)

Kāpēc tieši Krīvs, kas nezina vai uz skatuves šādā kapacitātē kādreiz bijis, lai paliek neatbildēts. Lugas varoni Nupatu tēlo K. Gulbergs un Mimoza – L. Zemgale. Recenzente Ņina Luce raksta, ka labā izrāde devusi māksliniecisku apmierinājumu mūsu teātra mākslas cienītājiem.

Otrā turnejas luga ir M. Zīverta “Pēdējā laiva”. Autors vada režiju un atveido “Melnā Žani”, “Puika uz goda” ir K. Gulbergs, Selgas Maruta – L. Zemgale un Daga Hiršmane – I. Akmeņkalne. N. Strunke ir galu galā atsūtījis tikai skici, pēc kuras dekorācijas gatavo Dž. Krīvs.

Recenzente Ņ. Luce ir sajūsmā: “Gribētos sacīt, ka “Pēdējā laiva” ir viena no Zīverta vislabākajām lugām, kur skatītājs, līdzīgi klasiskajām traģēdijām, jūtas ne satriekts, bet apskaidrots. Melnā Žaņa traģēdija nav vairs dzīves realitāte, bet pārdzimusi mākslā, kas mūs aizrauj un sajūsmina.” (Luce Ņ. Pirmizrāde Sidnejā. AL, 1957. g. marts)

Lija Gailīte savās atmiņās nav tik atzinīga:

“Arī pats Zīverts, savā Melnā Žaņa lomā šeit viesojoties, lika apšaubīt, vai īsti saskata tās teātrālās bagātības, ko pats radījis, atstājot Žani tādā kā puspozitīvismā, kas neļauj iegaismot rakstura dabu un to atdzīvināt.”

Es domāju, ka Gailīte smalkjūtīgi grib sacīt, ka Zīverts nav aktieris vārda visplašākā nozīmē. Autora darbi nav viegli spēlējami. Zīverta valoda ir diezgan grūti iegaumējama, tā ir tipiski zīvertiska. Mēs to mēģinājām atdot verbatim kā rakstīts.

Man Stokholmas kolēģi stāstīja, ka no aktiera Zīverta nekādi zīvertismi netiekot ievēroti.

Pēdējās laivas pirmizrāde notiek Sidnejā. Nākamās izrādes ansamblis sniedz Kanberā, Nūkāstlē, Volongongā, Melburnā, Balaratā un Adelaidē. Uz Pertu Zīverts dodas viens pats, kur kopā ar vietējo trupu iestudē “Pēdējo laivu” un tad kāpj uz kuģa, lai dotos atpakaļ uz Londonu.

Turneja izdodas labi ir morāli, ir materiāli. Zīvertam Austrālijā patīk un Austrālijai patīk Zīverts. Viens avīžnieks pat raksta, pamatojoties uz aktieru izteicieniem, ka cilvēki viņu dievinājuši. Iriša Akmeņkalne atceras Zīvertu kā ļoti humānu, patīkamu un izpalīdzīgu cilvēku. Vienīgie dispuṭi ar Zariņu Zīvertam iznāk par to, ka viņam (Zīvertam), salīdzinot ar pārējiem, par daudz maksā.

Šī saite ar Austrāliju Zīvertam paliek visu mūžu, it sevišķi ar A. Zariņu un Gulbergiem. Pēdējie vienmēr saņem viņa jaunākās lugas. Kā Zariņš grāmatas ievadvārdā raksta, sarakste ar Zīvertu ilgusi 35 gadus. Vadoties no Austrālijas iespaidiem, Zīverts saraksta lugas “Kurrpurū” un “Totems”.

Pamazām Zīverta lugu popularitāte, vismaz Sidnejā, sāk mazināties, un skatītāju skaits rūk. Daļēji vainīgs ir viens un tas pats tēlotāju sastāvs, kā Zariņš raksta par

uzvedumiem: apzīmogots ar parasto Gulbergu štampu un mazais personāls. Publikas gaume ir mainījusies. Piecdesmitajos gados Zīverts vienkārši nedrīkstēja nepatikt. Skatītāju atbirums notika daudz vēlāk, kad viņa darbus skatījās galvenokārt “*aficionados*” – Zīverta sapratēji un cienītāji. Parastā publika gribēja redzēt lielus uzvedumus ar lielu personāžu. Izmēģinājās spēlēt arī citi, citā režijā, bet par Gulbergiem labāku neko nerādīja. Kā izņēmums jāmin P. Elsiņa iestudētā “*Kurrrpurū*” ar G. Graudu un M. Ozoliņu titullomās (Austrālijas latviešu teātris).

Grāmatas otro daļu aizņem sarakste par Zīverta lugu izdošanu, grūtībām, krenķiem un panākumiem. A. Zariņa plāns ir vienkāršs: jāsavāc pa visu pasauli 400 abonentu, viņš un Sala izdevniecības vadītājs Mintauts Eglītis strādās par brīvu, un tā lieta ies! Zariņš pat sevi pārdod – viņš kļūst par Kultūras fonda sekretāru un par to KF piešķir naudu lugu izdošanai. Kopumā izdod 31 lugu ar autora piezīmēm, Dž. Krīva zīmētiem vākiem, un rakstu krājumu “*Mārtiņa Zīverta pasaulē*” Rasma Birzgales redakcijā.

Ar “*Kā zaglis naktī*” izrādi Stokholmā Zīverts kļūst Zviedrijā persona non-grata. Literātūrkritiķis J. Rudzītis, ko Zariņš aicina rakstīt Zīverta lugu apskatu, no Zviedrijas raksta: “*Varbūt zināsīt, ka uztraukums par Zīverta “Kā zaglis naktī” nav sacēlies tikai Zviedrijā vien, bet vismaz piespēlēts un pārķerts arī Amerikā – Olģerta Liepiņa avīzē. Par O. Liepiņu un viņa aprindām nav vērts vārdus tērēt. Goda jūtām tur nekad nav bijis vietas. Ar Zviedriju drusku citādi (...) mēs te dzīvojam (...) pirmajās pozīcijās, kam nepārtraukti, neatlaidīgi līst pāri ienaidnieka uguns (...) Tas viss Zviedrijas latviešu saimi padarījis ļoti jūtīgu, nervozu. Ja kāds mēģina kaut cik vairāk iejusties viņas puses cilvēkos, tas ātri var nokļūt aizdomās – vai tikai nestrādā ienaidnieka labā. Tā par Zviedrijas latviešu grēka āzi kļuvis arī Zīverts (...) Ar savu saprašanu es tur nekā ļauna nevaru atrast (...) man pret šo lugu ir iebildumi no pavisam citas puses – no gluži literārā viedokļa (...) Bet Zīverta soģiem literārais viedoklis nav pat prātā ienācis.”*

Taču Zīverts ir kategoriski pret Rudzīša rakstītā apskata ievietošanu, ko pēdējais nemaz nevarot uzrakstīt bez pamatīgas runāšanas ar Zīvertu. Rudzītis esot tūri literāri ievirzīts kritiķis, teātris un drāma viņam ir svešas lietas, (...) un ir jautājums, vai tie (biografiskie dati) maz vajadzīgi.

Vēl vairāk Zīverts nokaitina stokholmiešus 1963. gadā, neierodoties uz savām 60 gadu dzimšanas dienas svinībām, aizbaidinoties, ka viņam jāiet slimnīcā, kur viņu uz 2 nedēļām iemidzināšot. Tas izrādījās tikai iegansts, lai izvairītos no apsveicējiem. Tas stokholmiešus stipri sanikno.

Pavisam nopietni Zīverts gatavojas jaunam Austrālijas braucienam (Jūsu bušs tomēr velk atpakaļ), šoreiz sadarbībā ar Austrālijas teātriem, taču nepārtrauktās ķibeles ar veselību šim nodomam pārvelk svītru. 1963. gada Austrālijas teātru festivāls notiek M. Zīverta protektorātā un tajā uzved tikai Zīverta lugas. Paredzēts piedalīties arī pašam autoram, bet tam nav lemts piepildīties.

Uzzinājis, ka sidnejieši teātru festivālā uzvedīs “*Kā zaglis naktī*”, Zīverts raksta:

“Uzklausiet nu to manu prātīgu vārdu un to lugu nerādiet. Vismaz tik lielā

Mārtiņš Zīverts pēc sarīkojuma Biezaišu vieistabā Adelaidē pie saņemtajām puķēm.
1957. gada 16. aprīlis. Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

sarīkojumā ne. Būs skandāliņš, kāds te jau Zviedrijā bija, un šajā gadījumā tas jums nav vajadzīgs. Austrālijā tagad sagadījušies daži sarkanie švaļi, kā ļaudis vērtēs jūsu izrādi, to var viegli minēt. Par savu labo slavu es nebaidos, bet kāpēc izpalīdzēt Rīgas aģentiem? Patlaban esmu tādās sprukās, ka nevarētu arī nekādu taisnošanos uzrakstīt.”

Protams, ka Austrālijā nekādu negatīvu atskaņu nav. Sidnejieši saņem labāko aktieru un režijas balvas. Zīverts pēc tam raksta: “Priecājos patiesi, ka Jums tik vareni veiciēs (...) Prieks tāpēc, ka mani te ēda bez sāls. Dabūju labus padomus braukt tūlīt atpakaļ uz mājām, bet šejienes sabiedrībā gan vairs nerādīties. Tātad “a splendid isolation”, kā saka. Tā “jubileja” nebija ne spoža, ne sirsnīga. Tā tika rīkota par spīti iepriekšējiem notikumiem.”

Zariņam veikt visus izdošanas, kancelejas un ekspedīcijas darbus kļūst par grūtu un viņš nodibina Lugu izdošanas komiteju, kurā bez viņa ieiet arī M. Eglītis un A. Bērziņš. Beidzot visas pieejamās lugas ir izdotas.

Dažreiz man uzbrūk sirdsapziņas pārmetumi, ka jums tik daudz klapatu ar manām lugām, raksta Zīverts Zariņam. Kādreiz latviešu teātris jums teiks paldies, ka tās savestās kārtībā, bet var gadīties, ka būs ilgi jāgaida.

Man šķiet, ka dzirdu Arvīdu sakām: *Es to nedarīju paldies dēļ, bet tāpēc, ka tas bija jādara.* Trā-rā-rā-buff-ārā-rā!

Zīvertiāde ir atstājusi nokrišņus. Teātra pilnsapulcē uz I. Sveiļa priekšlikumu tiek pieņemti vairāki zīmīgi un tālejoši lēmumi, retrospektā viens no tiem ļoti kuriozs.

a) *par SLT biedriem uzņemt tikai tādus kandidātus, kuri dod solījumu, ka pildīs visus ar izrādes sagatavošanu saistītos tehniskos darbus un uzskatīs, ka teātra darbs stāv pirmā vietā* (otrā balsojumā šo frāzi izlaiž) *pirms citiem kulturāliem vai sporta pasākumiem.* (laikam mērķēts uz mani, J. Zemīti un G. Šēperi).

b) I. Sveiļa priekšlikumu uzaicināt AL izdevēju atsaukt līdzšinējo teātra recenzenti Ņ. Luci nekompetences dēļ teātra jautājumos un lūgt izraudzīt citu personu nepieņem, bet nobalso par I. Nīča priekšlikumu, lai valde lūdz K. Freimani turpmāk rakstīt kritikas par teātra izrādēm. K. Freimaņa piekrišanas gadījumā paziņot AL redakcijai, ka turpmāk publicējamās tikai Freimaņa kritikas.

Dievs, mums tiešām ir bijis biežs galvā! No kura laika teātrim ir tiesības diktēt avīzes redakcijai, ko tā drīkst vai nedrīkst iespiest. Protams, ka avīze tādus ultimātus nolika pie vienas vietas. Ņ. Luce turpināja rakstīt un kaitināt zināmas SLT aprindas.

Nākamais lēmums nepārprotami bija mērķēts Litas un Čarļa virzienā.

c) *Pilnsapulce vienbalsīgi nolemj, ka neviens biedrs nebauda sevišķas privilēģijas, tāpēc visa teātra sarakste, kas attiecas uz viesizrādēm un citām organizācijām un personām jāvirza caur teātra valdi.*

PRIECĪGI RĀDĪT UN RĀDĪTIES

Blakus Zīvertiādei SLT iestudē N. Kovarda *Siena drudzi* (*Hay fever*), ko tulkotājs H. Kaupmanis pārdēvējis par *Mīlas virpuli*, un par ko Ņ. Luce raksta: *Pilna zāle lugu uzņēma skaļiem aplausiem un vēl skaļākiem smiekliem.* Režisors ir I. Sveilis, tēlotāji, ja neskaita H. Dukuri un E. Siliņu, visi jaunie – V. Dūte, I. Nīcis, J. Freijs, J. Zemītis, J. Svilāns, I. Ducmane (V. Ducmaņa meita), Z. Nīce, L. Dombrovska.

Arī apgaismotājos redzama jaunā maiņa: V. Bikše, U. Misiņš, I. Šeibelis. Recenzentes vērtējums visumā ļoti labs, sevišķi tiek izcelti V. Dūte un I. Nīcis. (Luce Ņ. Mīlas virpulis. AL, 1957. g. jūnijs.)

V. Kārklīņa *Sarkanvīns*. L. Veikina (Anete) un U. Siliņš (Džozifs). Attēls no U. Siliņa personīgā arhīva.

Nākamais uzvedums – V. Kārklīņa *Sarkanvīns*. Piedalos es, J. Zemītis, L. Veikina, I. Akmeņkalne, K. Gulbergs. Režiju uz papīra vada L. Zemgale, bet faktiskais režisors ir K. Gulbergs. Esmu gandrīz gatavs prasīt, kurš tad te galu galā ir režisors, un sacīt, ka *Divu kungu kalps* ir jau nospēlēts. Rezultāts iznāk diezgan labs.

Par mani Ņ. Luce AL raksta: *Ulža Siliņa labi audzināto kalpotāju Džosifu ir vienkārši jāredz, lai spētu novērtēt, kāds labs raksturlomu tēlotājs Sidnejā pēdējos gados ir izaudzis.*

Par režiju labas atsauksmes saņem L. Zemgale, aktieris K. Gulbergs un pa atzinīgam vārdam I. Akmeņkalne, L. Veikina un J. Zemītis. (Luce Ņ. Sarkanvīns. AL, 1957. g. augusts)

Ar *Sarkanvīnu* mēs 1958. gadā viesojāmies arī Brisbanē un Kanberā.

Pielikumi Historia.lv:

Attēlu galerija: *Sidnejas latviešu teātra uzvedums “Sarkanvīns”, 1957.*

Trešais SLT uzvedums ir S. Moema (*Maugham*) komēdija *Konstance* (*The Constant Wife*) I. Sveiļa režijā. Kā dekorators debitē J. Svilāns. Recenzente Ņ. Luce AL gan uzteic tēlotājus V. Dūti, I. Nīci un I. Sveili, bet kritizē lugas izvēli. Nepārtrauktās komēdijas nepalīdzot jaunu aktieru izaugsmei un tulkojumu vietā vajadzētu spēlēt mūsu klasiskus. (Luce Ņ. Konstance. AL, 1957. g. oktobris)

Pēdējais iestudējums 1957. gadā ir M. Zīverta *Smilšu tornis* K. Gulberga režijā. Dekorators – Dž. Krīvs. Spēlējam: K. Gulbergs, A. Bruzgulis, L. Zemgale un es. Ņ. Luce par mums raksta:

Apsveicama SLT drosme ķerties pie patiesi grūtas lugas dramatiskā un filozofiskā plāksnē un tās veiksmīgas atrisināšanas.

Es esmu Ņ. Lucas labās grāmatās. *Brīvi pārvaldīdams ķermeni, seju un balsi,*

M. Zīverta *Smilšu tornis*. U. Siliņš (Kerkenders). Attēls no U. Siliņa personīgā arhīva.

Uldis Siliņš ar skrīveri Kerkenderu kļūst nedalāms. Viņš atrod sevī tēlojamo tipu, sabiezina un atdarina to, apliecinādamš sevi par lielisku aktieri, kas ar savu spēli pārlicina skatītājus.(...) Atzinību šoreiz izpelnījusies L. Zemgale par Cibru Laines tēlojumu. Lomas uztvere, dziļi tvertais pārdzīvojums un spēja to pārnest skatītājos ļoti iepriecināja. Spēlē netrūka drāmatiskā kāpinājuma, tai pašā laikā neaizmirstot tēlojuma savaldību. Ar šo lomu L. Zemgale apliecinājusi savu māksliniecisko varēšanu vairāk kā jeb kad.

Inkvizītora lomā ar tās idejisko lūzumu tēlotājs K. Gulbergs neiejūtās. Labas bija izvēlētas stūrainās kustības, bet forsētais runas veids bija pārspīlēts, un tēlojums palika kautkur ārpus aktiera. Pārāk dinamisks bija K. Gulberga inkvizītors, bez tam aktieris briesmīgi steidzināja tekstu un klausītāju ausīm aizslīdēja daudz garām.

Pēc "lampu drudža" pārvarēšanas A. Bruzgulis tēloja bendi ar atzīstamu drosmi un sekmēm. Turpmāk būtu lietderīgi pastrādāt pie elpas un balss nostādīšanas. (Luce Ņ. Smilšu tornis Sidnejā. AL, 1957. g. decembris)

Pielikumi Historia.lv:

Raksts: *Lucis, Ņina. Smilšu tornis Sidnejā. Austrālijas Latvietis (1957.)*

Attēlu galerija: *Sidnejas latviešu teātra uzvedums "Smilšu tornis", 1957.*

NEDAUDZ VĀRDOS

* 21. februārī pa ceļam uz ALT viesizrādi Benkstaunā aktrisi Liju Gailīti ievaino garāmbraucošs auto. Pirmo palīdzību Kapitola zālē sniedz Dr. Eikens, pēc tam viņu aizved uz slimnīcu. Pēc beidzamām ziņām Lija ir atkal mājās un jūtas labi. 4. augustā viņa J. Jaunsudrabiņa vakarā, kas notiek literārās sekcijas ietvaros, stāsta tēlojumus no *Baltās grāmatas*.

* Literārās sekcijas ietvaros *Sērdieņu dziesmu* no Raiņa *Daugava* iestudējusi L. Gailīte. Referente I. Sakne.

* Sidnejas latviešu vīru kora jautrajā vakarā SLVK kordebalets ar solistu Eriku Suķi dejo franču kan-kanu. *Mon Deu!*

* 7. KD šogad atkal Adelaidē. Rīcības komitejas priekšsēdis ir prof. Dr. K. Ābele. Viņa deklarētie principi:

1) 7. KD jābūt iespējami krāšņām, jo taupīšana uz mākslinieciskā līmeņa lēses noplicinās ne vien atsevišķās KD, bet to ideju vispārīgi.

2) darbs jādecentralizē, dodot rīcības brīvību komisijām, kas dibināmas atsevišķu sarīkojumu organizēšanai.

Jauninājums: krūšu nozīme pēc Latvijas dziesmu svētku parauga.

K. Ābele KD priekšvakarā publicē AL feļetoniskus dzejoļus, piem.

Sidnejas latviešu vīru kora jaunajā vakarā SLVK kordebalets ar solistu Eriku Suķi dejo franču kan-kanu.
Mon Dieu! No kr. – E. Sviķis, V. Eglītis, O. Samulis un U. Siliņš. Attēls no SLB arhīva.

*Varbūt tu grozi auto stūri,
 Varbūt nes tev motocikls,
 Varbūt no vagona tu lūri,
 Kur sienā ievietots ir stikls.
 Tas brīdis zaudēts, ko vēl gaidi,
 Brauc steidzot šurp uz Adelaidi.*

*Tur kultūra kā puķe ziedēs,
 Un atkalredzēšanās prieks
 It visus vienā saimē liedēs,
 Neviens tur nebūs bārs un lieks.*

*Ko skatus šaubās apkārt laidī –
 Laiks iet. Brauc šurp uz Adelaidi!*

Un brauc arī. Aktīvo dalībnieku skaits sasniedz sešus simtus, bet kopējais apmeklētāju skaits – gandrīz astoņi tūkstoši.

Vēl viens interesants jaunums: KD atklāj, Latviešu apvienības Austrālijā priekšnieka vietā, Latvijas konsulārais pārstāvis O. Rozītis. Jau labu laiku ir norisinājusies cīņa, kura tad īsti pēc ranga ir tā augstākā persona. Uzvar konsulārais

Laima Biezaite 7. KD Jaunatnes koncertā 1957. g. 26. decembrī.
Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

pārstāvis, bet cīņa nav galā un nebeigsies.

O. Rozītis ir rakstnieks. Ģimenē divi dēli, no kuriem Juris Rozītis (arī rakstnieks) ir vēlāk pazīstams kā Rietumos, tā Latvijā.

26. decembrī notiek 7. KD atklāšana un Jaunatnes koncerts. Koncerta pirmo daļu uzsāk pianiste Māra Biezaite ar J. Mediņa *Daina Nr. 5.*, viņai seko Ilze Svenne, Jānis Kaškurs un Jolanta Larsena (visi klavieru solo). Klavieru priekšnesumus nobeidz Laima Biezaite, atskaņojot J. Mediņa *Dainu Nr. 1.* Pirmo programmas daļu nobeidz vijolnieks Pauls Umbrāsko.

Otrajā programmas daļā uzstājas ar klavieru solo jaunieši no citām pilsētām: V. Bērziņa (Sidneja), Z. Lindemane (Brisbane), D. Dubova, Z. Volkova (Melburna). Koncertu noslēdz J. Maršaus (Melburna) ar divām dziesmām. Atsauksmes ļoti labas.

Adelaides latviešu teātris uzved Raiņa *Uguns un nakts* Babetes Blicavas režijā un Jauniešu ansamblis – Brigaderes *Maija un Paija*. Programmā līdzšinējie KD sarīkojumi. Mani senči aizbrauc, es nē.

ES CAUR SAVU OBJEKTĪVU ŅEMU DABU, BEIGTU DZĪVU...

M. Zīverta lugas *Pēdējā laiva* uzvedums Pertā 1957. gadā. No kr. – M. Zīverts, I. Svenne, I. Lindbergs un A. Lanska. Attēls no Purvinsku ģimenes arhīva.

Adelaides Latviešu sestdienas skola uzved A. Brigaderes lugu *Maija un Paija* Tivoli teātrī, 1957. gada 26. decembrī. Skats no izrādes beigām. Pa labi kopā ar Paiju (iespējams Maija Vītoliņa) – labajā pusē Laima Biezaite (Rieta), kreisajā pusē Māra Biezaite (Līga). Centrā – Andris Jaunzems (Varis) un Gundega Reinfelde (Maija). Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

Adelaides Latviešu biedrības jauktais koris savās mēģinājuma telpās *Maugham Church*, baznīcas telpās
Adelaides centrā pie Viktorijas laukuma, 1957. g.

- 1.r. no kr. – Ausma Dulmane, Inta Gruzna(?), 2 neatpazītas, Berta Burtmane, Zelma Svenne, Margarita Biezaite, Ženija Priede, Otilija Jansone, 2 neatpazītas, Leontīne Kukura, neatpazīta, Alma Vilmane, Rasma Gešmane, neatpazīta, Skaidrīte Oliņa, Herta Strauta.
- 2.r. – neatpazīta, Dzintra Vēze(?), Gundega Reinfelde, diriģents Kaspars Svenne, Laima Bērziņa (fotogrāfijā stāv altu pusē, bet dziedāja 1. soprānu), nezināma, Māra Freidenfelde.
- 3.r. – Vija Auziņa, Helēna Ņikītina, Ieva Auziņa, Zigrīda Švinka, Dace Skābe, Ieva Freidenfelde, 5 neatpazītas, Austra Dukāte, neatpazīta.
- 4.r. – Paulīne Vovere(?), Anna Skābe, Lolita Druvkalne(?), Regīna Ruza, 3 neatpazītas, Anna Sprindžuka(?), 2 neatpazītas, Zigrīda Švalbe, Laima Bogenā, Ilona Kukura, Aija Vēze, Margarita Ņikītina, neatpazīta.
- 5.r. – Laimonis Kļaviņš(?), Pēteris Ozols, 2 neatpazītas, Edgars Gešmanis, Henriks Svilāns, 6 neatpazīti, Mārtiņš Tidriķis, 2 neatpazīti, Jānis Toža.
- 6.r. – Bruno Krūmiņš, 2 neatpazīti, Vījulis Graudiņš, 2 nezināmi, Artūrs Balodis(?), nezināms, Mintauts Šēls, 2 neatpazīti, Juris Reinfelds.
- 7.r. – 4 neatpazīti, Alfreds Auziņš, Ēriks Biezaitis, neatpazīts, Vladimirs Bergmanis.
Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

7. KD Kopkoru koncerts Adelaides pilsētas namā, 1957. gadā. Apvienotais Adelaides, Brisbenas, Melburnas un Sidnejas jauktais koris. Diriģents Kaspars Svenne. Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.